Sári László

Minden egész eltörött

Julián csodálta a pesti orientalisták gondtalanságát, derűjét. Tanárait, majd kollegáit egytől-egyig elégedettnek látta, egyáltalán nem voltak nagyigényűek. Beérték azzal, amijük volt. Különben sem voltak kísértésnek kitéve, utálták a pénzzel járó vesződséget. Maradjon szépen mindenki a fenekén, ez volt az elvük. A pénz se képes többet tenni érted, nem lesz jobb dolgod tele zsebbel se. Ezzel a szemlélettel remekül elvoltak a tanszékeken, kutatócsoportokban, intézetekben. A tudományhoz tényleg nem volt szükség fényűzésre, olvasni istenien tudtak a szocializmusban is.

A tanszéken csendes, nyugodt, derűs hétköznapok követték egymást, végtelen sorban. Szerettek bejárni. Az ebédek is pompásak voltak az egyetemi konyhán, utána meg mindjárt lehetett menni a sörözőbe. Sokkal jobb volt, mint otthon savanyodni. A kollegák összetartottak, együtt ebédeltek, együtt lógtak délután. A többi tanszék baráti körnek nevezte őket. De az alkalmi összeverődéseken kívül volt szervezett baráti körük is, minden héten együtt töltöttek egy estét az Erzsébet Kávéházban. Ennek a bővebb társaságnak az volt az elnevezése, hogy „Kruzsok”.

Így teltek az évek, évtizedek, az orientalisták élete nem változott egy jottányit sem. Minek is változott volna? Nagyon jó volt az úgy, ahogy volt. Hanem egyszer csak észrevették, hogy ketten közülük kezdenek kilógni a sorból. Egyre gyakrabban elkülönülnek. Ebédnél például egy távolabbi asztalhoz ülnek, és hosszan, titokzatosan susmognak. Nem vette zokon senki, nem volt ez szentségtörés, de szokatlannak számított. A délutáni közös eszmecserékben is ritkán vettek részt, viszont itt-ott látták őket kettesben összehajolni, eszpresszókban, kisvendéglőkben. Mi történt ezekkel? Haragszanak ránk? Törték a fejüket a kollégák. Juliánt is piszkálta a kíváncsiság, de persze nem kérdezte egyiküket se, pedig jó viszonyban voltak. Majd kiderül, miben sántikálnak.

Egyikük mongolista volt, a másik japanista. Miben tudnak ezek közösködni? Na és, mi célja lehet egy ekkora közös munkának? Egy államcsínyt gyorsabban meg lehet szervezni. Efféléken gondolkodtak a tudós kollégák, nem mintha túlságosan izgatta volna őket. De mégis: addigra már mindenkinek szemet szúrt a konspiráció. Nehogy valami sötét ügybe keveredjenek, ne adj Isten, belekeverik a szakmát is.

Hetek, hónapok teltek így, míg egy nap Julián tudomást szerzett róla, hogy kettejük szövetségének kezdeményezője Telki Tamás volt, a

mongolista. Hogy mit eszelt ki, mibe és miként vonta be Erős Gábort, a japanistát, azt még Julián sem tudta, de az már látszott, hogy Erősnek is tetszik a dolog. Érdemesnek tartották ennyit dolgozni rajta. Az egész tanszék tudta, hogy mindketten zenerajongók, sőt, zenebolondok, nyilván valami ilyesmiről van szó, gondolta Julián. Amikor ebédnél megint összeborultak, a többiek meg rosszallóan tekintgettek feléjük, Julián ezzel a magyarázattal állt elő, mintegy mentségükre. Osztották az elgondolását, kicsit meg is könnyebbültek.

Viszont a susmogásuk már ehhez képest is indokolatlanul hosszúra nyúlt. Ha zenéről van szó, nem államcsínyről, egy egész zenekart föl lehet állítani ennyi idő alatt. Na és minek a zenéléshez ez a nagy titokzatosság? Akkor lehet, hogy mégis államcsíny lesz? Kezdődhetett megint a találgatás. Amikor kitudódott, hogy Erős kolléga a közeljövőben egy félévre Japánba utazik, új irányt vettek a felvetések. Ahá! Mondták magukban a tanár urak, Telki minden bizonnyal valamilyen megbízást ad Erősnek, e körül folyik a diskurzus. Nyilván valamilyen komolyabb feladatot bíz rá, azért ilyen hosszadalmas az előkészítése. Mi lehet az? Most már csak a rejtélyessége miatt is egyre jobban kezdte érdekelni őket az ügy.

Egy alkalommal feltűnt nekik, hogy ebéd után papírt, tollat, szemüveget pakolnak ki az asztalra, a fejüket tenyerükbe támasztják, és elmélyülten gondolkodnak. Aztán számolnak, számolnak, mint valami kapitalisták. És tényleg, később mintha egy zöld színű bankó is feltűnt volna a tányérok között! Legalábbis mintha egy dollárnak látszó gyűrött, zöld papírdarabkát észleltek volna az asztalon, amit villámgyorsan letakartak a salátástállal. Ekkor cáfolhatatlanul bebizonyosodott, hogy Telki és Erős üzletelnek. Világos! Most már teljesen világos, hogy mi készül itt. Erős japán útjából akarnak meggazdagodni. Illegális módon! Tiltott szervezkedés folyik, ezt szolgálja a konspiráció.

De a pesti orientalisták, nem csak megelégedett, derűs kedvű tudósok voltak, hanem jóérzésű, diszkrét lelkek is. Vagyis véletlenül sem voltak besúgófélék. Meg lehetett bízni bennük, az egész ügyről egy szót se szóltak senkinek. Főleg arról nem, hogy mit láttak a salátástál alatt. Telki és Erős szervezkedését a továbbiakban sem zavarta semmi. Az asztaluktól mindenki elfordította a fejét, nem láttunk, nem hallottunk semmit. Volt ebben egy kis szégyenlősség is, szégyellték ugyanis, hogy így vagy úgy, de kilesték a titkukat.

Ahogy közeledett Erős utazásának ideje, mindketten egyre lázasabban szervezkedtek, intézkedtek, látszott ez már a tekintetükből, de még sietős, kapkodó járásukból is. Az ilyen sietős járás egyáltalán nem volt jellemző a pesti orientalistákra, az egész egyetemen talán ők

lépkedtek legnyugodtabban, legméltóságteljesebben a folyosókon. Fesztelenül, urasan, kimérten. Annyira ráérősek voltak, hogy nem egyszer a liftet se vették igénybe, pedig két tanszékük is a negyediken volt. A liftet egy nyugdíjas partizán kezelte, aki a földszinten minden alkalommal hajlongva fogadta a tanár urakat, és szélesre tárta előttük a liftajtót. Ám az orientalisták egy könnyed kézmozdulattal rendszerint elhárították a felkínált kényelmet, és elindultak fölfelé a lépcsőkön gyalogszerrel. Feltétlenül szükség van egy kis testmozgásra, ez a legkiválóbb alkalom.

Filoszi agyafúrtsággal találták ki a lépcsőjárás módját is. Oly módon váltogatták a két lépcsőházat, hogy egy emeletet az egyikben tettek meg, egyet meg a másikban. A két lépcsőházat összekötő folyosón kipihenték az addig keletkezett fáradalmaikat, és mire a másikhoz értek, már újra erejük teljében voltak. A negyediken aztán kijelentették, hogy ezzel az önkéntes lépcsőmászással „újratermelték a munkaerejüket". Marx elvtárs könnyekig meghatódott volna, ha tudja, a pesti orientalisták mennyire komolyan vették a tanítását. Ezután akár korlátlan volumenű munkavégzésre is alkalmassá váltak. Nem voltak irigyek, a módszert jó szívvel ajánlották a munkásosztály figyelmébe is.

Szóval, Telki és Erős megváltoztak. Ők már siettek, lifttel jártak, és idegesek voltak. De még mindig nem tudta senki, hogy mi az összeesküvésük konkrét célja. De a kollégák nem vizsgálódtak tovább. Jobb ezt nekik nem tudni, gondolták óvatos, bölcs körültekintéssel. Ha valami törvénytelenség, bűncselekmény lesz belőle, majd elolvassák az újságban. Biztonságosabb semmit sem tudni róla.

Elérkezett a nagy nap, Erős tanár úr repülőgépre szállt, és a fél világot körül repülve, megérkezett Tokióba. A tanár úr féléves kurzust tart Tokióban a magyar irodalom klasszikusaiból, világirodalom szakos japán diákoknak, japán nyelven. Nagy megtiszteltetés ez neki, és az egész magyar kultúrának. Hogy a magyar irodalom egy teljes félévet érdemel Tokióban, ez igazolni látszik a japán-magyar barátság elmélyülését. Erős tanár úr pedig felkészült, elismert tudós ezen a területen, előadásai minden bizonnyal tovább erősítik a két ország gyümölcsöző kapcsolatát.

El is telt a félév, híre jött, hogy a tanár úr sikeresen megtartotta a kurzusát, készülődik a hazautazáshoz. Azt is hírül adta valaki, hogy ezúttal nem repülővel érkezik, hanem hagyományosan. Először hajóval Vlagyivosztokig, onnan pedig vonattal hazáig. Na, ez már szöget ütött az itthoniak fejébe. Miért jön vonattal? Miért vállalja a sokkal hosszadalmasabb és sokkal vesződségesebb utazást? Itt lesz valahol a kutya elásva! Lehet, hogy a nagy Szovjetunióban fog történni valami? Mi dolga lehet ott egy magyar szakos japanistának? Csak nem ott készülnek

valamire? Ilyeneket gondoltak a kollégák, de konok hallgatásba burkolóztak, egymáshoz se szóltak egy szót se. Közömbös képpel ültek az ebédnél, és sűrűn tekintgettek Telkiék asztala felé. Telki az eltelt időben is ott ebédelt, és nem is mindig velük egyidőben. Mintha megszakadt volna közöttük a barátság, mióta összeszövetkezett Erőssel.

A vonatozás beiktatása a programba igencsak növelte a feszültséget. Amíg Erős úton van, addig kell történnie valaminek! Ráadásul valamilyen baljós, rizikós dolognak. Tisztára olyan volt a hangulat az egyetemen, mint egy horrorfilmben. Telki is látszólag közömbös, unott ábrázattal piszkálta az ebédjét, de persze neki is egyfolytában Erős járt az eszében.

A vonat Vlagyivosztoktól elég hosszú utat tesz meg Budapestig, és akkor a moszkvai meg a záhonyi átszállást, várakozást még nem is számolták a tanár urak. Több mint egy heti izgalom vár még mindenkire! De elteltek ezek a napok is. Közben Erős kolléga elbuszozott Tokióból a Csendes-óceánig, ott behajózott, és partra szállt az Aranyszarv-öbölben. A vlagyivosztoki kikötőből a taxi elvitte a vlagyivosztoki pályaudvarra, de csak a hatodik taxisofőr volt rá hajlandó. Akkora volt ugyanis a csomagja, hogy amikor meglátták a rakparton, azonnal továbbhajtottak. Ígérhetett nekik akármennyit.

Végül a hatodik taxi megállt, és a pilóta addig gyámoltalankodott Erős meg a csomagja körül, hogy már nem volt kiút, vállalnia kellett a fuvart. Pedig azt is mondta, hogy ő nem hullaszállító, isten tudja, mi van abban a hatalmas dobozban. Miközben a sofőr hümmögött és tiltakozott, Erős már döntögette is előre a taxi üléseit, és gyömöszölte be az autóba a cuccot. A doboz pont befért hátulról a Nivába, a sofőr vesztére. Hátrafelé egyáltalán nem látott ki tőle, dudáltak is rá végig az úton, az öklüket rázták, szidalmazták, Erős nyugtatgatta.

Végül a kocsi kisebb karcolásokkal megérkezett a pályaudvarra. Ez már a célegyenes, gondolta Erős, amikor zsebrevágta jegyét a Transz-szibériai Expresszre. Jó ideig legalábbis nyugta lesz, a vonat majdnem egy hétig megy Moszkváig. Tényleg nyugta volt a fülkében, jó teákat hoztak, mesebeli tájakban gyönyörködhetett. A Bajkál-tó olyan volt, mint egy álom. Nem tudta levenni róla a szemét. Mindent megér ez az utazás, vigasztalta magát. Vétek lett volna repülőre szállni. Erős a moszkvai átszállásnál is föltalálta magát a gyanúsnak látszó dobozzal, végül és végre megérkezett a Keletibe.

Előzőleg az egész családját kirendelte a pályaudvarra, nem annyira a viszontlátás örömére, hanem praktikusan a doboz érdekében. Megunta már a vele a sok vesződséget. Többen könnyebben rákényszeríthetnek egy taxist a fuvarra. Bevált a családi összefogás, a taxi jött, majd villámgyorsan

megérkeztek Budafokra. Egy ilyen kisvárosban, mint Budapest, karnyújtásnyira van minden, konstatálta Erős. Tokióhoz szokott szemmel. Fölmentek a lakásukba a panelba, a dobozt betolták a félszobába. A gyerekek nem nagyon örültek, de Erős megnyugtatta őket, hogy hamarosan jön érte Telki bácsi, és elviszi. Tényleg mindjárt intézkedett, még vacsora előtt lement az utcára, és egy fülkéből felhívta Telkit. Telki lelkendezett, ujjongott, mindjárt rohannék is hozzád, kedves tanár úr, mondta, de nem akarom a családodat vacsoraidőben stb… Persze, felelte, Erős, gyere reggel. Így is lett.

Közben az egyetemen is hírét vették Erős érkezésének. Ez nagyon érdekes! Hogyhogy nem történt útközben semmi? Vagy még nem tudnak róla a lapok? Nincs semmi az újságokban. Se robbantás, se merénylet. Hát akkor mi volt ez? Törték nagyon a fejüket. Ha semmi botrány, semmi lebukás, akkor ezek valamit nagyon jól csináltak. Ördögien jól! Na, de mit? Most már igazán kíváncsiak voltak a kollégák, és nem is titkolták. Hívogatták egymást telefonon, mit tudsz, mit tudsz? Tényleg megérkezett? Vagy csak álhír? Kacsa? Ezek az orránál fogva vezetik az egész világot!

Másnap korán reggel megérkezett Budafokra Telki. A Trabanttal jött, készült a fuvarra. Jó, hogy kombid van, öregem, elég nagy a cucc, köszöntötte Erős. Fönt a lakásban mindent megbeszéltek, amit kellett, volt egy kis mesélés az útról, és volt egy kis számolgatás. „A jó barátság alapja a pontos elszámolás”, meg „addig van barátság, amíg egyezség van”, ilyenféléket mondogattak egymásnak. Örvendeztek az üzlet sikerén, és itták a kávét. Erős elővett egy üveg vodkát is, ha már keresztülutaztam az egész Szovjetuniót, legyen egy kis örömünk, mondta. A kinyitott palackot nagy, ünnepélyes koppanással tette az asztalra.

Ittak egyet a kávéhoz, ittak egyet a megérkezésre, ittak egyet az üzletre, és így tovább… Volt mit ünnepelni. Körülményes volt az áru beszerzése, viszontagságos volt az utazás, de szerencsés a megérkezés. „Minden jó, ha a vége jó”, tették még hozzá minden egyes koccintáskor, nem akart a bölcsességeknek végeszakadni. Aztán lecipelték a dobozt a Trabanthoz. Tegyük a tetejére, amíg megcsináljuk belül a helyét. Nehezen fog beférni, számíts rá! Figyelmeztetett Erős, akinek volt már tapasztalata ezen a téren. Nem baj, az a fő, hogy itt van! Vágta rá jókedvűen Telki, és föltették a tetőre.

Remek hangulatban rendezgettek, rámolgattak a Trabant hátuljában, pokrócokkal bélelték ki a becses műtárgy helyét, kényelmes és biztonságos fészket alakítottak ki neki. Egész hosszú, világjáró útján nem volt annyira jó dolga ennek a doboznak, mint amilyen itt lesz. – Te, tanár úr –

szólalt meg pakolgatás közben Telki, mintegy mellékesen. – Van ennek valamilyen papírja? – Az orientalisztikai tanszékeken mindenki mindenkit tanár urazott, régi szokás volt ez. Finom, elegáns szokás, még ha kicsit kedélyeskedő is. Viszont igen praktikus. Elkerülték vele a magyarban nehézkes megszólításokat, indokolatlan hivataloskodást, vagy éppen túlzott bizalmasságot. Még a diákokat is tanár úrnak szólították a tanáraik, akik igen büszkék voltak rá.

– Van papírja, persze, hogy van – válaszolta Erős – mindennek van papírja.

Egész kötetnyi papírja van ennek is, legalább két kiló. – Az jó, mert azért valami kellene nekem, ha megkérdezik, honnan van. Mondani kell valamit, nehogy rám fogják, hogy loptam. – Igazad van, mindjárt hozom. – Erős fölment, aztán lejött a vaskos füzetekkel. Szép japán írásjegyekkel voltak teleírva a lapok, akármi lehetett volna. – Fordíts le belőle valamennyit, hogy én is tudjam. A legfontosabbakat. – Beültek a Trabantba, Erős mutogatott, magyarázott, ropogtak a friss papírlapok. Telki a kormányra támaszkodva figyelt, majdnem elaludt. Inkább ment volna már haza, de azért igyekezett megjegyezni Erős beszámolóját, végül is ő kérte. Erős meg egyre jobban belejött, hiába, a vérében volt a tanárság. Telki tudta, hogy a tanárra figyelni kell, ő is zokon vette, amikor nem figyeltek rá.

Aztán, amikor Erős befejezte az órát, még egyszer jelentősen összenéztek, férfiasan megpaskolgatták egymást. Két igazi férfi, győztes csata után. Erős kiszállt a Trabantból, becsapta az ajtót, Telki máris indított, sportosan kilőtt, mint egy rakéta. Ő nem látta, Erős viszont igen, hogy miután a kocsi kirepült a doboz alól, az még egy kis ideig a levegőben maradt, néhány másodpercig mintha lebegett volna, aztán teljes erejéből az aszfalthoz csapódott. Mintha mérgében tette volna. Pattogott, mint egy strandlabda, aztán elterült mozdulatlanul. Erős hallotta az éktelen csörömpölést is, ami a doboz beljeséből tört elő, kétségbeesett segélykiáltásként. Még akkor is visszhangzott, amikor már holtan feküdt az úton. Szilánkokra tört benne minden. Egy egész világ veszett oda. Szörnyű volt.

Telki is észrevette, hogy történt valami, a visszapillantóból azt is látta, hogy mi. Csikorogva fékezett, megállt. Nem volt könnyű kikászálódnia, aztán szédelegve, aléltan odalépkedett Erőshöz, aki a doboz fölött, fejét lehajtva mintha gyászbeszédet motyogott volna. Nem szóltak egymáshoz egy szót se, álltak, aztán lassan, kegyeletteljesen behúzták a dobozt a lépcsőházba. Otthagyták.

Kiléptek az utcára, de még mindig nem néztek egymásra. A lábaik szinte maguktól vitték őket valahová. Beszédültek az első budafoki

kocsmába. Amikor a pincér eléjük tette az unicumot, még akkor se szóltak egymáshoz. Miután a harmadikat is leküldték, Telki lassan fölemelte a fejét, és halkan, vigyázva kérdezte. – Milyen volt? – Nagyon szép – felelte Erős fakó hangon. – A legújabb modell. GTX 19. Éppen akkor hozták ki a gyárból. – Ma este már átjöhettetek volna hozzánk. Föltettem volna nektek a legújabb lemezeimet. – A világ legjobb stúdió lemezjátszóján hallgattuk volna. – fűzte hozzá Erős. – Igen. Enyém volt a világ legjobb lemezjátszója.

Zsibongó fejjel mentek tovább. Sem aznap, sem másnap, sem harmadnap nem mentek be az egyetemre. Az óráik elmaradtak, a tanártársak tovább találgatták az egyre titokzatosabb eseményeket. A feleségek sem tudtak felvilágosítást adni semmiről. Itt voltak, aztán eltűntek, mondták sírva a telefonba. Az izgalom a tetőfokára hágott. Ugye, mondtam, hogy valami sötét dologba keveredtek. Hangzott el a kijelentés nem egyszer, most már az ebédlő minden asztalánál. Az egész egyetem tudott az ügyről. A legokosabbak meg a legjobban értesültek azt is tudták, hogy a KGB tette el őket láb alól. Ne is keressétek őket, ajánlották a jóakaróik a feleségeknek, abból csak bajotok lesz. De a feleségek nem adták fel. Égen-földön kerestek, kutattak, telefonáltak, járták az utcákat.

Negyednapra rájuk is találtak. Az Erősék lakásához legközelebbi kocsmában a hátsó sarokasztalnál könyököltek. – Semmi baj, anyukám, semmi baj! – fordult a felségéhez Erős, egy kissé fátyolos szemmel, halkan. – Csak tettünk egy tiszteletkört a környéken. A világ legjobb lemezjátszójának emlékére. De már éppen úton vagyunk hazafelé. Semmi baj! Nyugodj meg!